

NATUURGROEP KOCKENGEN

VOORJAAR - 2021

VOORJAAR!

INHOUD

- Voorwoord
- Slangen op de Veenkade
- Bijenorchis - lege takken & kale bermen
- Bijvangst wildcamera's
- Analyseren foto's wildcamera's
- Amberboom
- Webwinkel natuurontwikkeling Ark
- Nachtvliners inventariseren
- Lege takken
- Nestkastwerkgroep Woerden
- Werkdagen coronaproof
- Raven in Kockengen
- Bramen plukken
- Sloten in het landschap van Kockengen
- Reisverslag Colombia
- NL- Doet insectenlint
- Jaarverslag

VOORWOORD

Corona, het is waarschijnlijk het woord van het jaar 2020/2021. En we proberen alle beperkingen die dat teweeg brengt vol te houden. Gelukkig ben je, als je in Kockengen woont en makkelijk naar buiten kunt lopen, de polder of het polderreservaat in of over de kades wandelen.

Het corona virus heeft ook behoorlijk invloed gehad op de activiteiten van de Natuurgroep. Veel activiteiten zijn afgelast of gingen onder allerlei beperkingen door. Dat Corona en bv. de avondklok ook voordelen biedt dat vergeten we wel eens, want is het jullie ook opgevallen dat er veel minder vliegtuigen overkomen en dat onze provinciale weg veel minder geluid maakt. Ik geniet van die rust.

Afgelopen jaar waren er bijzondere waarnemingen. De belangrijkste is wel de waarneming van twee otters op de Wagendijk door Gerard van Zuijlen. Inmiddels wordt hij al de Otterman van Kockengen genoemd. De waarneming van de ijsvogel zal door de stevige kortdurende vorst die we hebben gehad afnemen. Als er maar een paar overblijven dan herstelt de populatie zich binnen enkele jaren. Wij hebben het bedje al voor ze gespreid, want wij hebben de afgelopen jaren drie ijsvogel wanden gemaakt. Er zijn ook enkele particulieren die er een op het eigen perceel hebben. Heel veel mensen ontdekken het buiten zijn. Zij ontdekken de natuur en realiseren hoe fijn dat is.

Er wordt ontzettend veel gewandeld. Deze bewustwording zal zijn vruchten afwerpen, omdat men de natuur meer gaat waarderen.

Om de binding met de leden te onderhouden is de korte nieuwsbrief bedacht met de titel "Leuke en bijzondere waarnemingen en meer". Dit blijkt een schot in de roos gezien de vele reacties die ik ontvang. Ook komen er steeds meer meldingen van leuke waarnemingen binnen die ik dan weer met jullie kan delen.

Hou alle beperkingen nog even vol en geniet van het naderende voorjaar.

Tekst: Ben van der Horst

Leuke en bijzondere waarnemingen en meer.

Resultaten tuinvogeltelling

Heb je ook meegedaan met de tuinvogeltelling? Leuk hè.

En je was niet de enige, er was een record aantal aan deelnemers.

Volgens Vogelbescherming Nederland was de Huismus de grote winnaar van de Nationale Tuinvogeltelling.

Hierbij de top tien landelijk, lokaal en provinciaal. (Tussen haakjes bij landelijk de volgorde van vorig jaar)

SLANGEN OP DE VEENKADE

In en rond Kockengen worden soms ringslangen gezien. Dat is ook niet zo gek, want de ringslang leeft een groot deel van het jaar nabij en in het water. Hier vindt hij zijn prooien, vooral padden en kikkers staan op het menu. Aan water hebben we in Kockengen geen gebrek. Toch blijft de ringslang een zeldzame gast. Dit heeft er deels mee te maken dat de ringslang ondergronds overwintert, waar het vorstvrij maar ook droog moet zijn. De ringslang graaft hierbij zelf geen holen, maar is afhankelijk van holen van andere dieren. In een groot deel van Kockengen staat het grondwater zo hoog, dat ringslangen hier niet kunnen overwinteren. Dat geldt ook voor een groot deel van de omgeving van Kockengen. De Veenkade in Wilnis lijkt hier een uitzondering op te vormen.

Op 13 september 2020 vond ik daar drie ringslangen dicht bij elkaar. In de maanden september en oktober keren ringslangen terug naar hun winterverblijf, in jargon ook wel 'hibernaculum' genoemd.

Omdat de zon dan minder krachtig is en de ringslang van de zonnewarmte afhankelijk is om zich te kunnen bewegen en eten te kunnen verteren, verplaatsen ze zich niet veel meer om energie te besparen.

Al het eten in hun maag moet immers verteerd zijn, voordat zij in winterrust gaan. Het is aannemelijk dat deze drie ringslangen ergens in de buurt van de plek waar ik ze vond, een winterverblijf hebben. Omdat ze ook in het vroege voorjaar in de buurt van hun winterverblijf blijven, zoek ik de komende maand op dezelfde plek naar ringslangen. Mocht ik inderdaad weer ringslangen vinden daar, dan is de aanwezigheid van een winterverblijf vrijwel zeker. Deze plek moet dan goed beschermd worden.

Tekst en foto's: Saskia Guldemon

BIJENORCHIS - LEGE TAKKEN & KALE BERMEN

De natuur oogt nu maar somber en stil. Er zitten geen bladeren aan de bomen en de bermen zijn een kale bedoeling. Toch heeft dat ook zo zijn voordelen, merkte ik tijdens een fietstochtje. In een lunchpauze stapte ik op mijn fiets trapte

vanuit Breukelen richting Kockengen. De banden van mijn mountainbike rolde rustig over het asfalt terwijl ik veraf én dichtbij afspeurde naar iets interessants. Grote groepen grazende kolganzen in de weilanden en het gefluit van smienten kenmerkten de winter. Plots valt mijn oog op iets groens in de berm. Ik knijp in de remmen en leg mijn fiets aan de kant. Ik hurk neer bij een rozet van enkele stevige groene bladeren. Duidelijk anders dan al het gras en mos wat in deze tijd de bermen domineert. 'Een orchidee', denk ik direct! Maar ik ben geen expert in het herkennen van orchideeën, laat staan in de winter als er alleen bladeren over zijn. Dus ik maak wat foto's en trap met frisse energie tegen de wind in terug naar huis. Ik pak mijn flora boeken erbij en vergelijk de bladeren op de

bladzijdes met die op mijn camera. Best een lastig klusje omdat de bladeren maar weinig kenmerken hebben. Na heel wat lezen en overwegen kom ik uit op de bijenorchis, *Ophrys apifera*. Om mijn vermoeden te bevestigen voer ik de foto's in op waarneming.nl. Al snel krijg ik van een orchideeën-expert te horen dat mijn determinatie correct is. In mijn agenda omcirkel ik alvast een willekeurige dag in april en schijf met dikke stift: bloei bijenorchis! Ik kan niet wachten om de geweldig mooie bloem van deze plant te bekijken.

Tekst & foto's: Donny Dolman

BIJVANGST WILDCAMERA'S

Zoals jullie wellicht bekend is, zijn er eind augustus twee otters gespot op de Wagendijk, net voorbij de afslag naar Teckop. Deze bijzondere waarneming heeft ertoe geleid, dat er intensief in en om de zuidelijke en noordelijke rietlanden wordt gezocht naar sporen (pootafdrukken, uitwerpselen) en/of beelden van deze otters. Voor het verkrijgen van beelden van de otters zijn op strategische plaatsen in totaal 5 wildcamera's in de rietlanden opgehangen (twee in de noordelijke rietlanden en drie in de zuidelijke). Deze camera's leggen zowel overdag als 's nachts elke beweging vast, die ervoor plaatsvindt. We (Olaf Streng en Gerard van Zuijlen) zijn daarmee begonnen op 26 oktober. Elke maandagmorgen controleren we wat er op de camera's staat. Het is telkens weer ontzettend spannend om te zien wat er op staat. Helaas hebben we tot nu toe geen otters gespot*, maar er staan wel veel andere leuke waarnemingen op. Bijgaand een paar leuke foto's van de camera's.

Bosuil op de grond

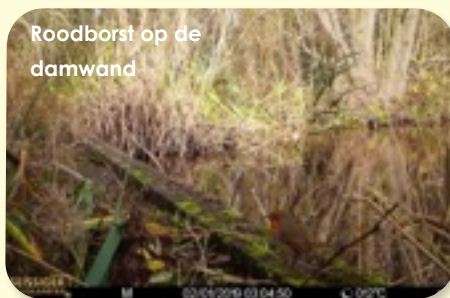
Bunzing op de damwand

Ree alleen in de nacht

Ree met kalf in de nacht

Roodborst op de damwand

Reebok op beeldscherm van camera

Nog even wat meer informatie over de otter. Otters zijn bijzonder schuw en meestal alleen 's nachts actief. Je ziet ze daarom maar zelden in het wild. Overal waar ze komen, laten ze bijzondere sporen achter. Otter sporen (pootafdruk, uitwerpselen of poep, ook wel spraints genoemd) zijn veelal een goed startpunt voor onderzoek naar otters. Deze spraints worden gebruikt voor de onderlinge communicatie en worden met name in het winterhalfjaar neergelegd. Ze worden vaak op opvallende plekken in het landschap gelegd. Denk bijvoorbeeld aan molshopen, graspolen en stenen. Dus mochten jullie zulke poepjes (ruiken naar vis) vinden, dan horen we dat graag via: gerard.van.zuylen@natuurgroepkockengen.nl

*Nabericht: Inmiddels zijn er otters op camerabeelden vastgelegd en zijn spraints gevonden.

ANALYSEREN FOTO'S WILDCAMERA

Foto 1

Niet alleen de Natuurgroep heeft wildcamera's staan. Van één van onze leden ontving ik onderstaande foto's met de vraag: Wat is dit? Dan gaan de foto's rond en komen er antwoorden.

Hieronder een analyse van Theo:

In ieder geval een marterachtige. De achterhand staat hoger dan voorhand, waardoor een aflopende rug van kont naar kop. Vooral bij foto 3, als het dier verder gaat, zie je deze vorm/houding. Bij de huiskat is de rug meer recht. Als het dier stil staat, zien we bij de achterpoten dat het onderbeen schuin naar achteren staat. Een huiskat staat meer recht op zijn voetje. Verder zien we geen opvallende oorpunten of snorharen, zoals je bij een kat kan verwachten. Een marterachtige dus. Een zeer pluizige (winter)vacht. Op foto 1 is te zien dat er kleurverschil is tussen onder- en bovenvacht.

Waar de vacht open waait/open staat, is de vacht lichter/wit van kleur. In de staart is dit goed te zien. De ondervacht is dus te zien bij normaal natuurlijk gedrag. Dit is een belangrijk kenmerk van de bunzing. Helaas kunnen we door lichtreflectie geen details zien van het gezicht. Het kenmerkende gezichtsmasker van de bunzing is zo niet vast te stellen. Wel zien we in de spiegeling op de terrasplanken de reflectie van keel, hals, borst. Deze heeft geen opvallende

witte vlektekening. Een boom- en steenmarter hebben een keelvlek, die doorloopt tot tussen de voorpoten. De oren zijn vrij klein en steken net uit de vacht. De Staart is niet opvallend lang. Bij de bunzing is de staart kleiner dan de helft van kop-romplengte. Bij de boom- en steenmarter is dit ruim de helft van kop-romplengte. Als de maat van de planken bekend is, kan je een inschatting maken van de lengte van het hele dier, dat is ca. 3,5 planken. Op foto 3, als het dier weer loopt. Bunzing man is kop-romp 33-45cm met staart 12-18 cm. Boommarterman is kop-romp 49-53cm, staart 25-28 cm. Vrouwtjes zijn iets kleiner, 5 cm korter.

Alles bij elkaar maakt het meest waarschijnlijk dat het om een bunzing gaat.

Het vervolg: De plankjes zijn 11 cm. Romp is ca. 3,5 plankje = 38,5 cm. Wat maat betreft dus ook in de range van de bunzing.

Foto 2

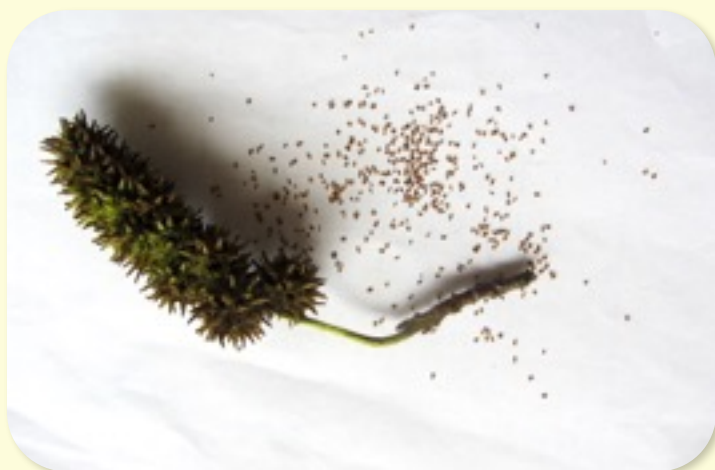
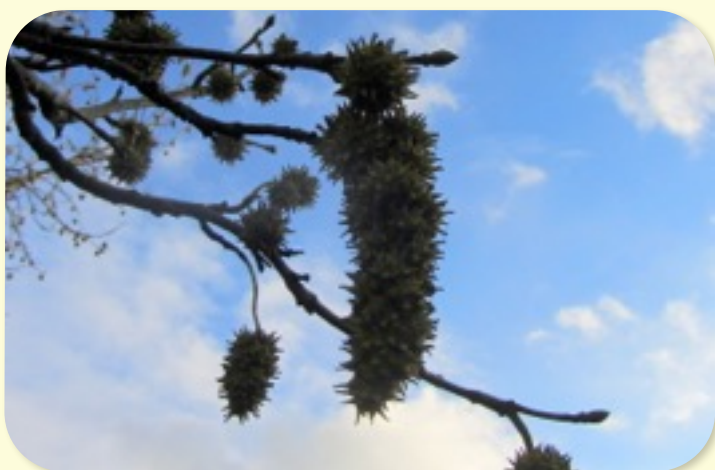

Foto 3

AMBERBOOM

Op een wandeling door het oude dorp zag ik op de Voorstraat een loofboom met stekelige, bolle vruchten. Die boom kende ik nog niet.

De bladeren op de grond deden mij denken aan een Esdoorn.

Ik keek naar de knoppen, deze waren rood/groen. Ik twijfelde, het klopte niet. De Esdoorn heeft groene knoppen en vruchten als vlinders die dwarrelend naar beneden komen.

Thuis heb ik meteen de Elsevier Bomen gids bekeken. De beschrijving was te beknopt. De ANWB Bomen gids was wat duidelijker en ik kwam uit op de Amberboom. De vruchten van de Amberboom zijn kleine, stekelig bolletjes, met zoetig vruchtvlees. En als je de bladeren stuk wrijft geeft het een aangename zoetige geur.

De Amberboom komt uit het zuidoosten van Amerika en kan 4000 jaar oud en 45 meter hoog worden. Ze groeien daar sneller dan in Noordwest-

Europa, hier wordt de boom maar zo'n 10 tot 20 meter hoog.

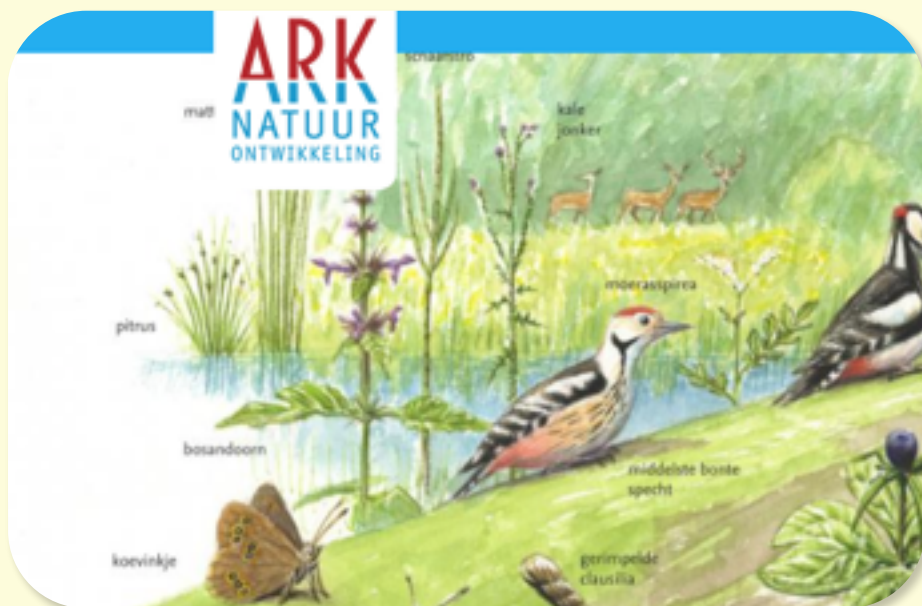
De Amberboom werd in 1688 aangeplant in Europa als sierboom om zijn mooie bladeren met de herfstkleuren, diep rood, oranje en geel.

De oliehoudende hars in de bast is geel, geeft een zoete geur af en ruikt naar amber (naar grijze amber uit de darmen van dode potvissen dat wordt gebruikt als geurstof in o.a. parfum). Zo komt de boom aan de naam Amberboom.

hout heet Satijnnot, het glanst als zijde en splintert niet en wordt gebruik bij meubelmakers als fineer.

Zo staat er een Amberboom in Kockengen pontificaal midden in de straat waar het water van de Bijleveld verdwijnt onder de parkeerplaatsen tussen Wagendijk en Voorstraat.

Soms kom je iets tegen op het wereldwijde web, waarvan je denkt: dat kan ik niet alleen voor mezelf houden.

Nu moeten we zelf meer bedenken om iets te doen in onze eigen omgeving. We kunnen minder gebruik maken van de kennis van de heren, die de naturommetjes organiseren en begeleiden.

Op deze website staan zoekkaarten en informatie, waar je voor moet betalen, maar juist ook veel gratis kaarten en informatie over de natuur in de breedste zin. Zoogdieren, planten, waterdieren: er komt veel voorbij. Leuk voor kinderen en volwassenen om langs de Bijleveld te hobbelen of in het polderreservaat zelf te kijken, welke ontdekkingen je kunt doen.

<https://webwinkel.ark.eu/gratis>

Tekst: Titia Hielema

NACHTVLINDERS INVENTARISEREN POLDERRESERVAAT 2020

Maansikkeluil

In 2020 hebben vrijwilligers van de Natuurgroep voor het 11^e jaar op rij nachtvinders geïnventariseerd in het Polderreservaat. In de periode april t/m

In 2020 werden er op de 6 avonden in totaal 93 macrosoorten gevonden, een mooi resultaat. Het gemiddelde over de afgelopen jaren staat op 103 soorten per jaar (bij 7 avonden).

Ook dit jaar werden er ook weer nieuwe soorten gevonden, soorten die nog niet op de totaalijst van het Polderreservaat stonden. Er werden 8 nieuwe soorten genoteerd waarmee de totaalijst van het Polderreservaat nu op 248 gevonden macrosoorten staat.

De nieuwe soorten van het jaar 2020 zijn: grote spikkelspanner, gestreepte goudspanner, papegaaitje, grote groenuil, gepluimde snuituil, iepengouduil, maansikkeluil en zwart weeskind.

Bij deze nieuwkomers twee soorten, die voor Nederland als vrij zeldzaam te boek staan: de grote groenuil en zwart Weeskind.

Van de microsoorten werden in 2020 in totaal 25 soorten gevonden. Daarbij 3 nieuwe soorten, wat de totaalijst van de micro soorten in het Polderreservaat op 118 zet.

De nieuwe microsoorten van 2020 zijn: distelhermelijntje, weegbreemot en de gewone coronamot. Klinkt wel heel toevallig, maar deze soort bestaat echt. De naam corona (krans) verwijst hier naar de ringvormige tekening op de vleugels.

Grote groenuil

Corona Mot

Bepalen bij
het vanglak

oktober elke maand een avond, meestal de eerste vrijdag van de maand. Door de Corona- en lockdown maatregelen moest ook dit inventariseren in een aangepaste vorm georganiseerd worden. De eerste avond in april is in zijn geheel vervallen en de andere avonden zijn steeds met een klein groepje (max. 4) uitgevoerd, waarbij extra werd gelet op de 1,5 meter afstand.

Gepluimde snuifuil

Het nachtvlinder inventariseren start ongeveer een half uur na zonsondergang en gaat door tot middernacht ca. 1 uur en een enkele keer tot 2 uur. Dit is afhankelijk van het weer en de nachtvlinder opkomst.

Tijdens het inventariseren zien en horen we ook allerlei andere dieren die in de nacht actief zijn. We noemen dit ook wel 'bijvangst'.

Zo kwam er in juli een egel langs en horen we regelmatig spitsmuizen in het hoge gras. In mei is het opvallend, dat de rietzanger in de buurt van het licht de hele avond blijft door zingen. Op de avond in augustus kwam er een ransuil voorbijvliegen en hoorden we rond middernacht de bosuilen roepen langs de Wagendijk. Ook op de avonden in september en oktober hoorden we de bosuilen roepen, nu vanuit het Polderreservaat. Op de laatste avond in oktober was duidelijk dat de vogeltrek alweer op gang was gekomen.

We hoorden overvliegende groepen met kieviten, kolganzen en smienten. Het felle licht van de vanglakens trekt niet alleen nachtvlinders aan. Naast de vele honderden muggen zagen we diverse andere insecten o.a. rode heidelibel, krompootdoodgraver, schildwesp, langpootmug en een spinnende watertor.

De resultaten van het nachtvlinders inventariseren, de totaallijsten, zijn te vinden op de website van de Natuurgroep Kockengen, bij Activiteiten - Inventarisaties.

Tekst en foto's: Theo van Schie
Foto Maansikkeluil: Hans Geuze

Egel op bezoek

LEGE TAKKEN

buizerd, is het nest gereserveerd door deze exotische halfeend.

Het is van nijlganzen bekend dat ze broeden in bomen en daarvoor nesten stelen van andere vogels. Een foutje veroorzaakt door het zuidelijke ritme van deze Egyptische soort maakt, dat ze heel het jaar rond broeden. Daardoor kun je zelfs in de winter jonge nijlganspulletjes tegenkomen. Als de exoot in het nest blijft zitten is dat jammer, maar helaas voor de buizerd. Die zal een nieuw nest moeten bouwen.

Tekst en foto's: Donny Dolman

Op mijn fiets ben ik vanuit Breukelen onderweg richting het Polderreservaat. Terwijl ik langs de N401 trap, herinner ik mij dat ik in de zomer een buizerd nest had ontdekt in de bomen aan de andere kant van de weg. Een geweldige ervaring, toen ik drie nog wat pluizige buizerd jongen op de rand van het nest zag zitten.

Die jongen zijn uitgevlogen en dat nest staat nu leeg, maar ik denk gelijk aan uilen die wel eens rusten in leegstaande nesten. Ik zie de foto's van het internet voor me, waarop het kopje van een kerkuil net over de rand steekt. Geleid door nieuwsgierigheid, maar zonder al te veel hoop, besluit ik even te spieken bij het nest.

Nog even fietsen, twijfelend of ik het nest niet gemist heb, maar nee daar is het. Ik stap af en kijk naar de grote takkenbos. Het lijkt leeg, maar stiekem hoop ik toch een rustende uil te zien. Dus zet ik mijn verrekijker tegen mijn

oogkassen. Mijn hart maakt een sprong, er zit iets op het nest! Maar met de kracht van de realiteit komt mijn hart weer neer. Gele ogen op een roodbruine kop kijken mij betrapt aan. Het zijn duidelijk niet de zwarte ogen op de ronde kop van een kerkuil, dit is een nijlgans! Ik wrijf even in mijn ogen en doe nog een poging er een uil van te maken. Maar helaas voor mij, én de

NESTKASTWERKGROEP WOERDEN - OVERZICHT 2020

Hierbij voor de 4de keer een jaaroverzicht van de Nestkasten Werkgroep Woerden, onderdeel van de Natuurgroep Kockengen. Sinds 2012 zijn

wij actief met het plaatsen en controleren van nestkasten in Woerden en omgeving. Ons werkgebied breidt zich nog steeds uit en bestrijkt grote delen van het Utrechtse gedeelte van het Groene Hart. Inmiddels beheren wij ongeveer 300 nestkasten voor o.a. steenuil, kerkuil, bosuil en torenvalk.

Klapval

Dit jaar zijn we erg veel op pad geweest met de klapval om volwassen torenvalken te vangen. Hierdoor hebben we meer dan 100 torenvalken kunnen vangen.

Dit had meerdere redenen: 1. i.v.m. het zoönose onderzoek t.b.v. overdraagbare ziektes, waaronder vogelgriep en Westnijlvirus. 2. het opleiden van aspirant ringers van uilen en roofvogels (Len de Goede, Hans de Vos Burchart en Wil Tamis).

Buiten het seizoen

Dit jaar hebben we weer subsidies mogen ontvangen: KIEM (Prins Bernard cultuurfonds) 4175,00 euro en van Mevr A. de Roos) 950,00 euro. Hier hebben we onder andere 2 ladders/trappen en hout van gekocht, waar we weer heel veel nestkasten van hebben gemaakt en geplaatst.

Het broedseizoen

Het was een raar jaar voor alles en iedereen. Als werkgroep hebben wij ons aan de door het RIVM vastgestelde maatregelen gehouden.

Daardoor zijn we met kleinere groepen en minder op pad gegaan.

Maar gelukkig hebben we toch nog redelijk wat van onze kasten kunnen controleren.

Voor de uilen en roofvogels begon dit jaar nog erg goed. Er waren namelijk veel muizen.

Maar dit veranderde door het zeer natte voorjaar, waardoor er juist een tekort ontstond.

Dit zorgde weer voor minder en kleinere legsels voor steenuil en kerkuil.

De torenvalken leken hier minder last van te hebben.

2019	legsels	uitgevlogen jongen	percentage
torenvalk	49	226	4,61
steenuil	10	35	3,5
kerkuil	36	142	4,43
2020	legsels	uitgevlogen jongen	percentage
torenvalk	62	244	3,93
steenuil	14	34	2,42
kerkuil	16	47	2,93

WERKDAGEN CORONAPROOF

Afgelopen seizoen hebben we geen werkdagen kunnen organiseren zoals we gewend zijn. Met ca. 20 vrijwilligers een grote klus aanpakken, gezellig bijkletsen en soep eten bij een vuurtje.

Om toch een klein beetje onze planning te volgen, hebben we in klein comité een paar coronaproof werkdagen georganiseerd in het polderreservaat. Theo, Pieter, Herman en Ben, met vier personen op een ruime kavel is dat goed te doen.

We hebben in drie werkdagen een essenhakhoutbosje omgezaagd. We waren behoorlijk op elkaar ingespeeld.

Normaliter gebruiken we geen kettingzaag, maar in dit geval was dat heel efficiënt. Een persoon zagen, twee slepen en een bij het vuur. We hebben de grote groep wel gemist, maar ook met ons vieren hebben we leuke werkdagen gehad. Ondanks dat het perceel heel drassig was, hebben toch ons werk kunnen doen. Een aantal keren kwam Else zelfgemaakte taart brengen met een lekkere pot slagroom om ons van wat extra energie te voorzien. Ik kan je zeggen, die taarten zijn heerlijk.

Als je dan toch in het poldervaat bent zie je toch weer meer werk. Daarom hebben we nog een werkdag georganiseerd om in de kavel naast de N401 de overwoekerende bramen uit te steken. Een prima werkdag; wel een beetje regen, maar dat viel uiteindelijk erg mee.

Voor het tweede jaar op rij hebben we geen gezamenlijke BBQ. We gaan er van uit, dat we dat volgend jaar wel hebben. Als Nederland weer een beetje in zijn oude doen is verwachten we 6 november weer de start van het nieuwe werkdagen seizoen aan te vangen. Noteer die datum dus in je agenda. We hopen je dan weer te zien. En even lekker bij te praten. Tot dan.

RAVEN IN KOCKENGEN

De raaf wordt steeds vaker gezien in Kockengen. Hoogste tijd om ook in onze nieuwsbrief wat aandacht te geven aan deze zeer intelligente vogel.

De kans dat je er zo af en toe eentje tegenkomt in de buurt van Kockengen is vrij groot. Er zijn een aantal broedparen in de directe omgeving (Haarzuilens, Kortrijk) en de raven zijn nieuwgierig genoeg om precies te willen weten wat er in ons dorpje gebeurt.

Maar hoe herken je nou een raaf? Volgens de vogelboekjes is hij fors groter dan de kraai en de roek en hij heeft een ruitvormige staart. Dat klopt natuurlijk, maar ik hoor een raaf altijd eerst voordat ik hem zie en ga letten

op de uiterlijke kenmerken. Een raaf kan tijdens het vliegen zijn snavel niet houden, dus dat is handig.

Luister hier maar eens naar. <https://www.vogelgeluid.nl/raaf/?type1506>

Heel anders dan een kraai toch?

Raven zijn in Europa niet zeldzaam. Toch hebben we in Nederland kans

gezien hem uit te roeien (rond 1930). Met een herintroductie programma is de raaf

weer terug in het land gekomen. En nu na een kleine 50 jaar is er een kleine, maar stabiele, licht oplopende populatie in Nederland.

Gelukkig maar, want onze grootste zangvogel is een heel bijzonder dier. Op het internet vind je hier van alles over. Zouden ze net zo slim zijn als mensen? In ieder geval zijn ze net zo speels, plagerig en pesterig. Ze gebruiken gereedschappen, het zijn vermakelijke imitators en ze houden alles nauwlettend in de gaten.

Hier een filmpje (Engels) met vijf dingen die raven doen en waarin ze uniek zijn:

<https://www.youtube.com/watch?v=yCkELrxCi70>

BRAMEN PLUKKEN

Misschien is het je opgevallen tijdens een rondje door het Polderreservaat? In één van de bospercelen hangen alle bramenplanten op de kop in bomen. Is het een nieuwe bramenziekte of heeft dit misschien met corona te maken?

Maar nee, gelukkig is het geen bramenziekte. En ja, het heeft wel iets met corona te maken.

Afgelopen werkseizoen konden we vanwege de pandemie geen gezellige werkdagen organiseren. We hebben het ervaren als een groot gemis. Met een klein groepje en met inachtneming van de maatregelen, hebben we toch de meest urgente zaken in ons natuurreservaat opgepakt.

En één urgente zaak is de forse toename van het aantal bramenstruiken.

De braam is een plant die hoort bij dit gebied. Het is een plant, waarin veel dieren een schuilplaats vinden en bovendien zijn de bramen voedsaam. Niks mis mee dus. Echter door de hoge stikstofdepositie van de laatste jaren is de grond voedselrijk en wat zuur geworden (vermesting). Een omstandigheid waarin de braam zich perfect thuis voelt en waarin hij erg gaat woekeren.

De rekenregel is op dit moment dat, als je niets doet, de aanwezigheid van de plant jaarlijks verdubbelt. Laat je het een paar jaar gaan, dan wordt het bos een bramenbos, dat de andere planten verdringt. Die andere vaak bijzondere planten/kruiden hebben geen plek meer. Een bijkomend effect is dat ons reguliere beheer bijna niet meer uit te voeren is, omdat de stekelige bramen het werken complex maken.

We zijn daarom met vier personen (twee x twee) door een perceel gegaan en hebben honderden

bramenstruiken met wortel en al uit de grond gehaald en omgekeerd in de boom gehangen.

Er waren stukken bij, waar we misschien al te laat waren en waar de bramen het al gewonnen hadden van de andere vegetatie.

En ondanks het stekelige werk was het ook weer een leuke en leerzame ochtend. Zo zagen we veel bramen dicht tegen de stam van bomen (poepjes van vogels die langs de stam naar beneden glijden). En ook dat er verrassend veel bramen onder bomen met dode takken staan. Wij denken dat dit komt, omdat vogels graag op een dode tak zitten vanwege de makkelijke aanvliegroute en het uitzicht. En ja ... ook dan vallen de poepjes daar naar beneden.

Wil je meer weten over stikstof en het effect op de natuur? Klik dan eens op de volgende link.

<https://www.milieucentraal.nl/klimaat-en-aarde/milieuproblemen/stikstof-in-de-lucht-en-bodem/>

NATUURGROEP KOCKENGEN — VOORJAAR 2021

SLOTEN IN HET LANDSCHAP VAN KOCKENGEN

Het is haast niet voor te stellen, dat vroeger het landschap 3 á 4 meter hoger lag dan nu. Vanaf het jaar 1200 is door inklinking (verbranding) van het veen de bodem dus erg verlaagd.

Toelichting bij de tekening: Bij deze tekening geven de pijltjes de ontginningsrichting aan. In onze omgeving zijn de ontginningswegen Portengen, Spengen en Gerverscop met een kavellengte van ± 1.250 meter. Alle afwateringssloten zijn kaarsrecht.

Ik wandelde laatst met mijn dochter Karen langs de voetbalkade.

Voorbij de voetbalvelden heb je een pracht uitzicht over de Spengense polder en zijn verkaveling. Alle sloten zijn open, netjes geschoond voor de schouw, haaks op de Ontginningsweg Spengen met zijn wetering. Al die sloten zijn rond het jaar 1200 met de hand gegraven om het drassige land te ontwateren. Dat water stroomde via de wetering en loosde op de rivier de Vecht .

Karen vroeg waarom die ene sloot daar zo kronkelig is.

Gelukkig had ik een keer van een boer gehoord, dat dat slootje nog stamde uit de tijd dat het polderwater vanzelf afvloeide, een zogenaamde veenriviertje.

Hij noemde het ook de oude Heicop. Omdat het veenriviertje nou net met de verkaveling samenviel, is het maar zo gelaten. Dat scheelde natuurlijk werk.

Tekst en foto's: Paul Vlaanderen

REISVERSLAG COLOMBIA

Samen met Ria zijn we op 1 maart 2020 vertrokken naar Colombia, net voordat het corona virus aan de orde kwam.

Wij werden opgewacht in Bogota door onze gids. Zij zou onze gids zijn gedurende de maand maart en op 1 april zouden wij terugkeren. Vanaf het begin maakte onze gids zich veel zorgen over het corona virus. Zij had allerlei smeersels en doekjes bij zich, ook voor ons. De eerste dag hebben we het Bella Vista Reserve bezocht en veel vogels gezien waaronder de endem voor dit gebied de White-

mantled Barbet. De volgende dag o.a. het Reserva Natural Rio Claro bezocht. Hier stroomt een rivier over een soort marmeren bodem en is daardoor is het water heel helder. Nu had het veel geregend en was het water bruin gekleurd. Ook hier weer veel vogels, w.o. deze mooie White-tailed Trogon.

Vervolgens het plaatsje Villa de Leyva bezocht, klein en rustig plaatsje, erg mooi.

Later terug in Bogoto en het beroemde Museo del Oro bezocht. Veel oud goud, prachtig.

Zeer vroeg, voor de ochtend gloren het Chicaque Park bezocht net boven Bogoto. We werden boven afgezet, liepen al vogelend naar de lager gelegen lodge waar we met een jeep weer de steile weg terug namen. Een prachtig berggebied met veel vogels.

De volgende dag zijn we met het vliegtuig verplaatst richting Villavieja en San Augustin. Inmiddels zijn er al strengere corona maatregelen, zoals een mondkapje op binnen het vliegveldterrein, maar in het vliegtuig juist niet. Vanuit Villavieja is de Tacacoo woestijn te bezoeken. Een heel bijzonder landschap.

Bij de volgende stop weer cultuur, het beroemde beeldenpark van San Augustin. Een mooi gebied met veel vogels en her en der beeldpartijen. Dit was zeer de moeite waard.

Het park was erg rustig, meestal is het er erg druk met vooral Aziaten. Corona heeft ook voordelen.

De trip vervolgd over een slechte weg, de bergrug over naar Popayan, ook een grappig plaatsje met allemaal witte huizen en gebouwen.

Inmiddels werd onze gids steeds onrustiger en erg bang voor het corona virus. Moeten jullie niet terug ? De reis werd vervolgd via Medellin naar het plaatsje Jardin. Ook klein en mooi, maar wij waren hier vooral om in de bergen mooie en bijzondere vogelsoorten te zien. In alle vroegte met een jeep naar boven en boven aangekomen pas het ontbijt. Prachtig. Onderweg nog de Yellow-eared Parrot gezien. Endeem en zeldzaam. Broedt in een bijzondere soort palmboom en die komen nog maar weinig voor.

Boven een beklimming gedaan naar een punt waar vogels gevoerd worden met wormen. Als men dat geregeld doet kunnen soorten die anders eigenlijk niet te zien zijn gezien worden, ze komen op roepjes af. Zo een prachtige Chestnut-naped Antpitta en de Green-and-Black Fruiteater gezien.

Toen terug naar ons hotel in Jardin. De paniek rond het corona virus was duidelijk toegenomen. De gids wil naar huis. Wij zouden de volgende dag doorreizen en een chauffeur zou ons ophalen. De volgende morgen vroeg stond de gids aan de deur. De geruchten dat de lokale

vliegmaatschappij zou stoppen namen toe en wij zaten toen te ver van onze luchthaven in Bogota voor de terugvlucht. Besloten is terug te keren

naar het vliegveld in Medellin. Gewoon bij de balie waar je je bagage afgeeft ingecheckt op de eerste vlucht naar Bogota, we hadden geen tickets voor deze vlucht. Niemand deed moeilijk. Inmiddels had ik KLM gebeld en onze geplande terugvlucht vervroegd wat toen nog simpel kon. Later bleek alleen al op onze vlucht een wachtlijst te zijn van enkele honderden mensen. 23 maart teruggekeerd, wat vroeger als gepland maar mooie trip gehad.

Tekst en foto's: Bram en Ria Paardenkoper

NL- DOET INSECTENLINT

Op 29 mei is het NLdoet dag. Een mooie dag om een vrijwilligersproject aan te pakken.

Ieder jaar maken we een plan om ergens de natuurwaarde te vergroten.

Voor dit jaar hebben we bedacht een insectenlint aan te leggen in de buurt van de Polsstokbaan in Kockengen.

Omdat 29 mei eigenlijk te laat is om dit te doen, hebben we de dag verplaatst naar 13 maart.

Vooraf waren vier vakken gefreesd, zodat er een mooi zaaibed was ontstaan. Op deze dag waren er vier deelnemers, omdat het geen grote klus

was. De voorbereiding voor dit alles was even veel werk.

Naast Theo en Ben waren de jeugdleden Jacco en Nieck aanwezig. Deze jongens misten de jeugdactiviteiten (vanwege Corona)

van de Natuurgroep en waren blij, dat ze weer eens iets met de club konden ondernemen.

Bepakt met emmers, scheppen en harken werd het terrein betreden. Er werd begonnen met het harken van de zaaibedden. Het zaad werd zorgvuldig door zand gemengd, zodat het goed verdeeld kon worden. Daarna werden 50 vaste planten over de bedden ingeplant. Tussentijds was er koffie, limonade en koek.

Na een paar uurtjes was de klus geklaard. We zijn heel benieuwd, hoe dit er de komende zomer uit gaat zien. De insecten zullen er blij mee zijn. Op deze manier hebben we weer een steentje bijgedragen aan het herstel van de biodiversiteit.

Tekst: Ben van der Horst
Foto's: Pieter Hielema en Ben van der Horst

JAARVERSLAG

Natuurgroep Kockengen,

Algemeen

- De Natuurgroep bestond in 2020 46 jaar.
- Samenstelling bestuur: Voorzitter: Pieter Hielema ,
Secretaris: Ben van der Horst,
Penningmeester: Bram Paardenkooper,
Bestuursleden algemeen: Theo van Schie.

Annemieke van Steenis

- Het bestuur vergaderde gemiddeld één keer per maand.
- De Natuurgroep Kockengen bestaat eind 2020 uit 153 leden en 28 vrienden.

In 2020 hebben zich 4 nieuwe leden aangemeld. 2 leden hebben opgezegd. Er zijn 2 nieuwe vrienden.

- Voor de inning van de contributie maken we gebruik van automatische incasso.
- AVG: De Algemene Verordening Gegevensbescherming is bij de NGK actueel.
- Diverse mensen/instanties waarderen ons om de hoeveelheid activiteiten, die we verrichten en de kwaliteit, waarmee we die uitvoeren.
- 2020 was het jaar dat Corona haar intrede deed. Dit had grote gevolgen voor onze activiteiten. De meeste zijn afgezegd. Als er toch activiteiten uitgevoerd werden, dan was dat met een zeer beperkt (verantwoord) aantal deelnemers en werden de RIVM richtlijnen gevolgd (1,5 meter).
- De Algemene Leden Vergadering ging vanwege Corona niet door. De geplande lezing over de 'Wilde eend' konden de leden digitaal volgen.

Nieuws en PR

•De NGK nieuwsbrief is twee keer verschenen. We kregen enthousiaste reacties.

•Het bezoek aan onze website is stabiel (500 unieke bezoekers).

•Sinds 2014 heeft de NGK een facebookpagina die wordt onderhouden door Winnie van Eck. Er zijn inmiddels 331 volgers geregistreerd (vorig jaar: 300)

•Regelmatig zijn er artikelen over de Natuurgroep in de plaatselijke pers gepubliceerd.

•In de tijd van Corona is een korte nieuwsbrief geïntroduceerd: "Leuke en bijzondere waarnemingen en meer". Het doel is om contact te houden met de leden en vrienden. Uit de vele positieve reacties blijkt dat we hiermee in een behoefte voorzien. In 2020 is de nieuwsbrief 5 x verzonden.

**NATUURGROEP
KOCKENGEN
VOORJAAR 2021**

Educatie

- Wat ging niet door:
 - De ledenvergadering inclusief lezing.
 - De winter avondlezing.
 - Scholen begeleiden in het kader van boomfeestdag.
 - Diverse excursies.
 - Diverse natuurommetjes voor de jeugd.
- De infoborden in het info huisje in het polderreservaat werden regelmatig voorzien van afbeeldingen van o.a. vogels en planten.
- Vlinderposters: Hans Geuze heeft twee vlinderposters (dag- en nachtvlinders) gemaakt met eigen schilderwerken. De posters zijn op verzoek onder de leden verspreid. Er waren veel enthousiaste reacties.

Waarneming en inventarisaties

De resultaten staan op de website.

- De nachtvlinderinventarisatie is Coronaproof uitgevoerd in Polderreservaat en was op 6 avonden en had maximaal 3 tot 4 deelnemers.

Jaar	Macro	Micro
2010	71	
2011	85	
2012	91	
2013	128	
2014	150	48
2015	125	25
2016	79	19
2017	105	54
2018	106	36
2019	83	21
2020	93	25

Aantal soorten per jaar

In 2020 werden er 8 nieuwe macro- en 3 nieuwe microsoorten aan de totaalijst toegevoegd. In totaal staat de inventarisatielijst na 11 jaar op 248 macro- en 118 microsoorten.

- De broedvogels in de rietlanden en het Polderreservaat zijn dit jaar geïnventariseerd door Fons van Haelst. De resultaten zijn onder de leden verspreid en staan op de website.
- In januari is meegedaan aan de tuinvogeltelling. Er waren 6 jeugdleden aanwezig.

- De werkgroep nestkasten is zeer actief in Kockengen, Haarzuilen, Kamerik en Woerden. Een steeds groter gebied van de westelijke provincie Utrecht wordt door de werkgroep voorzien van nestkasten. Inmiddels worden ongeveer 250-300 nestkasten beheerd voor o.a. steenuil, kerkuil, bosuil en torenvalk. Waarvan in Kockengen 102 kasten.

De vogels worden door leden van de groep met een ringmachtiging geringd. Hierbij was ook ondersteuning van gecertificeerde ringers van Vogel Ringstation de Haar (VRH)

- In het ooievaarsnest op Wagendijk 55 zijn de jongen geringd door een medewerker van STORK. Hierbij waren een (beperkt) aantal (jeugd)leden aanwezig.
- In het voorjaar is door Sovon een instructieochtend gehouden voor 7 nieuwe deelnemers van de ganzen- en zwanentelling. Voor de meest vacante gebieden zijn weer tellers beschikbaar. Het is een actieve groep die elkaar informeert over allerlei waarnemingen. In de wintermaanden is een ganzen- en zwanentelling en de watervogeltelling uitgevoerd.

- Twee van de drie ijsvogelwanden hebben een broedsel opgeleverd. Waarvan één meerdere keren.
- De Roerdomp is gehoord en is vliegend waargenomen boven de Noordelijke rietlanden.
- De Cetti's zanger heeft zich als broedvogel gevestigd en wordt steeds meer gehoord.

- Vooraf aan het uitleggen van de vlotjes zijn deze hersteld. Voor de zwarte sterns zijn 20 vlotjes uitgelegd in het Polderreservaat. Daarop zijn 17 broedsels geweest. Daarvan zijn 27 jongen die uitvlogen (gemiddeld 1,59 jong per broedsel). De trendlijn van het broedsucces is gestegen van 0,8 in 2009 naar 1,2 vliegvlugge jongen in 2020
- Door Gerard van Zuijlen zijn twee otters waargenomen op de Wagendijk. Vervolgens hebben we een wildcamera gekocht. Met deze en een aantal geleende camera's is een monitoringprogramma opgezet. De otters zijn op diverse plaatsen met de camera's vastgelegd. Ook zijn er uitwerpselen van de otter gevonden (zgn. spraints). De otter waarneming heeft brede aandacht gehad in de media.

Projecten

- De samenwerking met onderstaande organisaties is nog steeds naar tevredenheid.
 - Gemeente Stichtse Vecht
 - SBB
 - SBNL
 - HDSR
 - Jagersvereniging
 - Vogelbescherming
 - SOVON
 - Stichting Behoud Veenweide Kockengen
 - LEU
 - Vogelring Station De Haar
- De drie ijsvogelwanden zijn dit jaar schoongemaakt.
- Dit jaar heeft de NGK weer meegedaan met NL-DOET (nationale vrijwilligersdag), waarbij het infohuisje in het polderreservaat is opgeknapt.

- Het maaibeheer in het Polderreservaat is volgens plan uitgevoerd. De NGK begeleidt de maaiwerkzaamheden en adviseert de gemeente Stichtse Vecht hierover.
- Participeren in gebiedsplan De Tol (HDSR). Waarbij we o.a. pleiten voor realisatie van het retentiegebied.
- Meepraten en denken over de invulling van de Ecologische Verbindings Zone (EVZ) Bijleveld (overleg vanwege Corona afgelast)
- Advies gegeven over plaatsen Fauna Uittrede Plaatsen (FUP) 'Project damwand Wagendijk' + plaatsen vóóroever voor beplanting, waardoor de damwand minder opvalt.
- Er is regelmatig contact met de gemeente over het project Kockengen Waterproof. Op verzoek van de gemeente geven we advies over de herplanting van bomen en struiken (vogel- en insectvriendelijk).
- Met de Wild Beheers Eenheid (WBE) is gesproken over het ganzenbeleid.
- Om verstoring te voorkomen houden we ons in alle redelijkheid aan de volgende gedragscodes:
 - Natuurbeheer (opgesteld door boschap)
 - Natuurfotografie
- Meedoen aan de actie "Nederland schoon" is afgelast.
- Op enkele percelen in het polderreservaat is een strook afgeschraapt en voorzien van maaisel (met zaden) uit De Meije. Hiermee proberen we meer variatie in de vegetatie te krijgen. Er is een 0-meting uitgevoerd om t.z.t. de ontwikkelingen te kunnen volgen.

**NATUURGROEP
KOCKENGEN
VOORJAAR 2021**

Werkdagen:

- Vooraf aan Corona hebben we drie werkdagen gehouden. De zomerwerkdag kon doorgaan onder beperkte omstandigheden. Aan het eind van het jaar zijn er 2 werkdagen gehouden. Met 4 deelnemers is een hakhoutbosje in het polderreservaat onderhouden. Door de Coronamaatregelen is het aantal deelnemers en aantal gewerkte uren dit jaar aanzienlijk lager dan vorige jaren (-50%) .

- De registratie van de werkdagen is gewijzigd van 'per seizoen' naar 'per jaar'
- De organisatie van de werkdagen loopt goed door o.a. het gebruik van een draaiboek.
- De beheersplancommissie bereidt de werkdagen voor.
- Overzicht aantal deelnemers en gewerkte uren:

Jaar	Aantal vrijwilligers	Aantal uren
2013-2014	134	598
2014-2015	148	672
2015-2016	120	610
2016-2017	99	593
2017-2018	104	516
2018-2019	113	611
2019-2020	125 (2020=40)	703 (2020=219)
2020	49	299

- Overzicht uitgevoerde werkzaamheden in 2020:

Vellen boom	stuks	1
Knotten knotboom	stuks	38
Stobben solitair afzagen	stuks	4
Afzetten bosje	m2	1300
Rietland opslag vrijmaken	stuks	20
Opsnoeien knotboom	stuks	25

- Ruim 10% van het aantal uren betreft voorbereiding (niet in dit schema opgenomen)
 - Dit jaar is een zomerwerkdag gehouden. Er werd opslag van bomen en struiken verwijderd uit het rietland in het Polderreservaat. Zoveel mogelijk met wortel en tak.
- Daarnaast zijn de knotbomen in het laantje opgesnoeid.
- We hebben een andere stalling voor het gereedschap en de gereedschapskar gevonden.
 - Ter voorkoming verstoring van vogels wordt er niet gewerkt na 1 maart.
 - ARBO
 - Bij de voorbereiding van de werkdagen wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd.
 - Vooraf aan het werkseizoen zijn alle botte zaagbladen vervangen.
 - Motorzaaggebruik is alleen toegestaan door personen die in het bezit zijn van een zaagbrevet. Zij dragen tijdens de zaagwerkzaamheden veiligheidskleding (inclusief helm).
 - Op elke werkdag proberen we een EHBO-er en/of een BHV-er aanwezig te hebben. Dit is dit jaar gelukt.
 - We hebben een helmenbeleid. Daar waar er risico's zijn is het dragen van een helm verplicht.
 - Er wordt geen riet verbrand bij windkracht 4 of meer.
 - Voor de motorkettingzagen wordt het milieuvriendelijke Aspen als brandstof gebruikt. Deze zagen worden zeer incidenteel gebruikt voor zwaar hout.
 - Het gebruik van de twee accukettingzagen bevalt goed. De zagen produceren een zeer beperkt geluid. De deelnemers op de werkdagen ondervinden hier geen hinder van. Het voordeel is dat iedereen gelijk klaar is op de werkdag.
 - Onze ladders vallen onder de ladderkeuring (APK). Deze keuring voeren we zelf uit. De (grote) ladders van de nestkastwerkgroep worden professioneel gekeurd. Eén grote ladder is buiten gebruik gesteld.
 - De steigerladders voorzien in een behoefte om veilig knotbomen met de accukettingzaag te zagen.
 - Via LEU hebben we nieuwe helmen ontvangen. De afstelbandjes van de vorige helmen bleken erg onhandig en niet goed af te stellen, waardoor helmen tijdens het werken afvielen.
 - In het kader van veiligheid volgen we de gedragscodes van het LEU:
 - Helmenbeleid
 - Ladderbeleid
 - Arbo en veiligheid
 - Zaagbeleid

Secretaris,
Ben van der Horst
NGK

Op zoek naar manieren om je (wildlife)

Neem voor meer informatie en het volledige aanbod workshops eens een kijkje op zijn website: www.hayobaan.nl.

fotografie-vaardigheden te verbeteren? Neem dan eens deel aan een workshop van NGK lid Hayo Baan. Hij biedt diverse workshops en tours voor een gunstige prijs.

Voor natuurfotografie enthousiasten biedt hij bijvoorbeeld een dagworkshop [roofvogelfotografie](#) aan in Nederland. Ook meerdaagse workshops naar o.a. [Helgoland](#) of het [Beierse woud](#) behoren tot de mogelijkheden.

COLOFON

Voorzitter

Pieter Hielema, tel. 06 - 2900 6207

pieter.hielema@natuurgroepkockengen.nl

Secretaris

Ben van der Horst, tel. 06 – 1021 9862,

secretaris@natuurgroepkockengen.nl

Penningmeester

Bram Paardenkooper, tel. 0346 – 241872,

bram.paardenkooper@natuurgroepkockengen.nl

Algemeen Bestuurslid

Theo van Schie, tel. 0346 – 241060

theo.van.schie@natuurgroepkockengen.nl

Annemieke van Steenis, tel. 06 – 26630420

annemieke.van.steenis@natuurgroepkockengen.nl

NGK Nieuwsbrief

Vormgeving/Samenstelling: Hayo Baan, tel. 06 - 12308489

info@hayobaan.nl – www.hayobaan.nl

Amy van der Horst, www.amyvanderhorst.com

Tekstredactie: Gerard Hooijmaijers,

g.hooijmaijers@gmail.com

De jaarlijkse contributie van € 10,- of de vriendenbijdrage van € 20,- per jaar wordt in de loop van elk jaar door de Natuurgroep automatisch van je bankrekening geïncasseerd. Daar waar dit anders afgesproken is neemt de [penningmeester](#) zelf contact met

